

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך ילדים ונוער בסיכון

י"ט בכסלו תש"פ
17 בדצמבר 2019
סימוכין: 2000-1035-2019-0034442

התייחסות לטיטת דוח מת"ת - נשירת תלמידים ממערכת החינוך

א. בהתייחס להגדרת הנשירה של האו"ם:

מדדים 1-3 הכוללים ילדים בגיל גן חובה, ילדים בגיל היסודי, ילדים בגיל חטיבת הביניים שאינם נמצאים במסגרות הללו, כולל כאלו שלא למדו מעולם.
מדדים 4-5 ילדים שנמצאים בבי"ס יסודי ובחט"ב אך נתונים בסכנת נשירה.

משרד החינוך:

1. אינו כולל נוער מרשם שאינו משובץ בחישוב מדד הנשירה. מחשב נשירה גם בחט"ע (י'-יב').
2. כיום נעשה פיילוט ב 20 רשויות לניטור נשירה סמויה בבית ספר יסודיים (70).

ב. בהתייחס להגדרת הנשירה בארה"ב:

צעירים בני 16-24 שאינם נמצאים בבית הספר ואינם זכאים לתעודת סיום תיכון כלשהי. הגדרה זו מאפשרת ללמוד על הנושרים מן התיכון בגילאי 16-18, ועל שכבת הגיל של בוגרים צעירים מגיל 18 ואילך שיוצאים לשוק העבודה.

משרד החינוך:

מודדים נשירה בחט"ע (י'-יב') בגילאי 16-18, אין מעקב אחר בוגרים צעירים המשתלבים בשוק העבודה.

ג. בהתייחס להגדרת הנשירה באיחוד האירופאי:

ישנם שני מדדים: 1. ESL עזיבה מוקדמת של בית הספר, 2. ELET עזיבה מוקדמת של מערכת חינוך וההכשרה המקצועית, צעירים בני 18-24 שסיימו לכל היותר חט"ב ואינם נמצאים עוד במערכת החינוך וההכשרה המקצועית, 3. ELVET, נושרים ממערכת ההשכלה וההכשרה המקצועית בלבד.

משרד החינוך:

מודד נשירה בשלבי החינוך: יסודי, חט"ב, חט"ע בגילאי 6-18, אין מעקב אחר תלמידים בהכשרה מקצועית שאינה מפוקחת ע"י משרד החינוך כגון: בתמ"ת, דתות, רווחה, משרד העבודה.

ד. בהתייחס להגדרת הנשירה בבריטניה, יפן, דרום קוריאה, טאיוון, קנדה וארה"ב:

קיימים 2 מדדים: 1. NET, צעירים בני 16-24 שאינם לומדים בשום מסגרת חינוך או השכלה ואינם נמצאים בכל סוג שהוא של התמחות או הכשרה מקצועית 2. NEET, צעירים בני 16-24 שאינם לומדים בשום מסגרת חינוך או השכלה ואינם נמצאים בכל סוג שהוא של התמחות או הכשרה מקצועית ואינם מועסקים בשוק העבודה.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך ילדים ונוער בסיכון

י"ט בכסלו תש"פ

17 בדצמבר 2019

סימוכין: 2000-1035-2019-0034442

משרד החינוך:

מודד נשירה בגילאי 6-18 שאינם משובצים באף מסגרת המפוקחת ע"י המדינה, יש התייחסות לרכישת השכלה בקידום נוער-היל"ה והכשרה של התמחויות, יש מעקב אחר הלומדים הכשרה מקצועית וקבלת תעודה טכנולוגית. אין מעקב אחר צעירים שהשתלבו בעולם התעסוקה.

כיום אנו משתמשים ב-2 מדדים למדידת נשירה גלויה:

Event Dropout Rate - מדד אירועי נשירה - מדד זה מתייחס לתלמידים בגילאי 6-18, שעזבו את בית הספר בין מועד תחילת שנת הלימודים אחת למועד תחילת שנת הלימודים הבאה, ללא זכאות לתעודת סיום רגילה או חלופית. המדד נותן תמונה של נשירת תלמידים מכיתות א'-יב' בשנה מסוימת (**נשירה שנתית**).

Status Dropout Rate - מדד סטאטוס נשירה - מדד זה מתייחס לתלמידים בגילאי 6-18, שאינם רשומים בבית ספר ואינם זכאים לתעודה כלשהי. המדד נותן תמונת מצב לגבי שכבת גיל מסוימת, בלי קשר לשאלה מתי לאחרונה הם למדו בבית ספר (**נשירה מצטברת**).

לגבי אינדיקטורים לניבוי נשירה:

ניתן בהחלט לאמץ חלק מהמודלים של מערכת זיהוי מוקדם – Early Warning System (EWS) – שמבוססת על שלושת האינדיקטורים, שכוננו ABC: Attendance, Behavior and Course performance – נוכחות, התנהגות ותפקוד לימודי (Balfanz & Byrnes, 2019).

כיום, לאחר גמר השלב הראשוני של הפיילוט בדימונה, ניתן לאפיין את התלמידים הנמצאים בסכנת נשירה לפי אינדיקטורים אלו: נוכחות, התנהגות ותפקוד לימודי.

התייחסות מינהל כלכלה ותקציבים:

סעיף 1: ראייה רחבה של נתונים ממשרדים וגופים שונים, המשרד אוסף מידע ממקורות שונים בכדי לקבל תמונה מלאה ככל האפשר: נתונים דמוגרפים – ממשרד הפנים, מצבת תלמידים - ממשרד העבודה, מצבת תלמידים במוסדות – משרד הדתות, תלמידי רווחה.

סעיף 2: התייחסות לנקודת הזמן של איסוף המידע: במשרד משקפים נשירה שנתית באמצעות מודל נשירה שנתי המודד נשירה משנה לשנה, לצד מודל נשירה מצטברת המציג תמונת מצב תפעולית בכל רגע נתון.

סעיף 3: בהתייחס להגדרות נשירה סמויה או גלויה - קיימים אינדיקטורים שונים המנוהלים במערכות מידע בית ספריות, וכן במערכת המידע של הקב"סים (קב"סנט) לגבי תלמידים המטופלים על ידם. במערכת יש אינדיקטורים לאפיון תלמידים בסכנת נשירה (נשירה סמויה) כגון: איחורים, היעדרויות (לסירוגין, ברצף), השעיות מרובות, שוטטות בשטח ביה"ס, קשיים משפחתיים, אי התאמה למסגרת, ועוד.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך ילדים ונוער בסיכון

י"ט בכסלו תש"פ

17 בדצמבר 2019

סימוכין: 2000-1035-2019-0034442

התייחסות מינהל תקשוב:

סעיף 1:

תופעת הנשרה היא ספקטרום של תופעות שביחד נותנות תמונה שלמה יותר בנושא. על בסיס תשתית הנתונים הקיימת והעתידיה אפשר להתחיל ולייצר שיח על מגוון תופעות על פני כל הספקטרום, ותכלול הסתכלות ומעבר אחר:

- ילד/נער בגילאי החינוך שאיננו רשום למסגרת חינוך נורמטיבית או חלופית (כולל תלמידים שלא שובצו מעולם) – לפי שכבת גיל, רשות מגורים, מגדר ועוד.
- נשירה במובנה הנוכחי – תלמיד שנקלט במערכת החינוך אך הפסיק לימודים ואיננו לומד במסגרת חלופית המפוקחת ע"י המדינה.
- תלמיד שלא התמיד במסגרת הנורמטיבית ועבר למסגרות חלופיות (רווחה, תמ"ת, היל"ה וכו') - התמדה במוסד.
- תלמיד שסיים לימודים ללא תעודה מינימאלית (*ככל שזכאות לבגרות היא פקטור, נצטרך לבחון גם את נתוני האקסטרימים).
- תלמיד שמתמיד במסגרת הנורמטיבית אך נעדר באופן תכוף/תקופה ממושכת מבית הספר (מבוסס על נתוני הנוכחות הבית ספריים), אינדיקטור לנשירה סמויה.

סעיף 2:

בעמ' 12 התייחסות לנתוני הנוכחות כאינדיקטור משמעותי לניטור נשירה ללא איסוף מידע לגבי הסיבות להיעדרות- לא ניתן להשתמש באינדיקטור זה בגלל הניסיון המצטבר מדימונה (התגלית קבוצה לא קטנה שנעדרה – אך מסיבה מוצדקת- השתתפות בכנס בינלאומי בנושא רובוטיקה).

סעיף 3:

בעמ' 26 גילוי מרעיש בעיניי ביחס למדיניות המשרדית – מהמאמר עולה כי תכניות התערבות שהוקצו על בסיס נתונים דמוגרפיים כלליים או מאפייני המוסד לא הוכחו כאפקטיביים, בניגוד לתוכניות התערבות המבוססות על מאפייני התלמיד הספציפי. חלק משמעותי מתוכניות המשרד מוקצות על בסיס מגזרי/מוסדי ולכן חשוב מאוד ללמוד מהניסיון שעל הפרק. יש לשאוף לתת משאבים פר- תלמיד ולא לקבוצה – כנראה ניתן לתלמידים שאינם נכללים בקריטריונים לקבלת המשאב. או בגלל הקצאה צוות מורים שאיננו מיומן לטפל באוכלוסייה זו.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך ילדים ונוער בסיכון

י"ט בכסלו תש"פ
17 בדצמבר 2019
סימוכין: 2000-1035-2019-0034442

סעיף 4:

לגבי ניבוי נשירה, המודל שבנו עבורנו בדלוייט נסמך על הנתונים התפקודיים שצוינו (נוכחות, ציונים פנימיים והתנהגות) חשוב לציין, שהסקירה שעל הפרק יחד עם מפגש ההיוועצות שאודט ערכה עם מומחי אקדמיה מחדדים, כי נכון להצביע על תלמידים בתפקוד נמוך על בסיס נתוני תוכנות הניהול הפדגוגי בלבד, במנותק מהמאפיינים הדמוגרפיים והסוציו-אקונומיים שלעיתים מייצרים הטייה. הסתכלות ממוקדת פרט.

סעיף 5:

אכן בארה"ב ובמקומות נוספים משתמשים במסדי נתונים אלו לא רק לניטור נשירה, אלא גם למעקב אחר השתלבות הצעירים בשוק העבודה, מעקב אחר הכשרות מקצועיות והתמחויות ועוד..

בברכה,

חיים מויאל
מנהל האגף